

شیوه فرهنگ‌سازی جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (ره)

(ارائه مقاله در بخش دانشجویی کنگره)

ژیلا افشاری^۱

طیبه بردی^۲

الناز فلامرزی^۳

چکیده

هدف: هدف این تحقیق شناخت و بررسی اندیشه‌های امام خمینی (ره) در مورد زن و جایگاه او و ابزارهای به‌کار گرفته شده در فرهنگ‌سازی از سوی امام (ره) است.

روش تحقیق: طرح مقاله حاضر به روش توصیف و تبیین اندیشه‌های امام، سخنرانی‌های امام (ره) و مصاحبه‌ها و خاطراتی است که مرتب‌ترین با امام (ره) در مورد ایشان نقل کرده‌اند.

یافته‌ها: امام (ره) راه رسیدن زن به نقطه مطلوب موجودیت و انسانیت از لحاظ فردی و اجتماعی را فرهنگ‌سازی می‌دانستند. امام بیشتر بر فرهنگ‌سازی در این دو زمینه تأکید داشتند: ۱- تلاش برای رسیدن زن به حق انسانی و حقیقی خود. ۲- شکوفایی استعدادها و توانمندی‌ها که بتواند به صورت انسان نسبتاً کامل در جامعه ظهور کند. ایشان اندیشه‌های خود را هم در زمینه نظری و عملی به منصفه ظهور رسانده‌اند. در عمل طرز برخورد ایشان با خانواده، به خصوص همسر خود و در زمینه نظری تعاریفات و سخنرانی‌هایی که ایشان در مورد زن و جایگاه او در مناسبت‌های مختلف ایراد فرمودند در این زمینه قابل استناد است.

نتیجه‌گیری: به طور کلی در نگاه و اندیشه ایشان زن دارای شخصیت و مقامی قرآنی است و برای رسیدن به این مقام، ایشان فعالیت‌های زیادی در زمینه الگوسازی و فعال کردن جامعه زنان انجام دادند و تلاش‌های ایشان ثمرات مبارکی در پی داشته است.

واژگان کلیدی: امام خمینی (ره)، فرهنگ‌سازی، زن، جایگاه زن

۱ - دانشجوی فلسفه و حکمت اسلامی دانشگاه تربیت معلم؛ zhiilaafshari68@yahoo.com

۲ - دانشجوی فلسفه و حکمت اسلامی دانشگاه تربیت معلم

۳ - دانشجوی فلسفه و حکمت اسلامی دانشگاه تربیت معلم

۱. مقدمه

زن مظهر عفاف، آینه جمال انسانیت، گرمابخش کانون خانواده، و موجودی والا است که هیچ‌گاه فروتر از مردان نبوده و خداوند مقامش را گرامی داشته و تفاوت انسان‌ها - چه مرد چه زن - را تنها در تقوا دانسته است.^۱ تعاریفی که از زن در دوران جاهلیت عرب بوده و جاهلیتی که در عصر جدید به نحو پیچیده‌تر آن دیده می‌شود، ارائه تصویری از زن به عنوان کالایی است که برای مدتی از آن سوءاستفاده می‌شود و بعد از آن نادیده گرفته می‌شود؛ بدون آن‌که حامی‌ای داشته باشد. در جاهلیت، عرب زن را جز ابزاری در کنار سایر لوازم زندگی چیزی بیش نمی‌دانست. در جاهلیت کنونی با تصور این‌که با آزاد گذاشتن روابط زن و مرد، در ظاهر این آزادی به نفع زن است اما برابری که فمینیست‌های افراطی با قرار دادن حق برای زن در کنار مردان برمی‌شمارند بیش از آنکه مشکلی را از میان ببرد مشکلی بر مشکلات این قشر افزوده است؛ چرا که، باعث شدند زن از کانون خانواده به کلی جدا شود و در دامان اجتماع و بیرون از خانه و خانواده اوقاتش را سپری کند و این وارد شدن در جامعه با اثرات مثبت اندک، تبعات نامبارکی را همچون، «نادیده گرفتن عفت زنانه خود، حجاب اسلامی را کم‌کم کنار گذاشتن و از تمام لحاظ خواستار هم‌تراز شدن با مردان» شد. چرا که، باعث شد زن برای این‌که مستقل باشد و به مرد تکیه نداشته باشد پایه‌پای مردان در صنعت رو به پیشرفت کار کند و مقام مادری او در خانواده کمرنگ‌تر شود. و شاید عده‌ای نخواهند به این مقام با ارزش دست پیدا کنند، از آن رو که ارزش آن را به خاطر استقلال بدون مرد نادیده گرفته‌اند، که این‌ها برخلاف طبیعت زنانه است.

هدف مقاله حاضر، ارائه دادن سخنان و دیدگاه‌های امام (ره) در مورد فعالیت‌های سیاسی اجتماعی زن، آزادی همراه با حفظ عفت، حفظ خانواده، نقش زن در بنای جامعه، و الگوسازی امام برای زنان است که سعی شده فرهنگ‌سازی‌های امام (ره) در این زمینه‌ها مورد بررسی قرار گیرد.

۲. اندیشه امام و نقش زن در بنای جامعه

در نظر امام ابتدا و غایت قرآن کریم، انسان‌سازی است و شأن حقیقی زن، شأنی قرآنی یعنی، انسان‌سازی در جوامع است (صحیفه امام، ج ۶، ص ۳۰۰). زن در رستاخیز اسلامی نه تنها به شأن انسانی خود نایل آمد بلکه هم‌ردیف قرآن مجید و انبیا الهی انسان‌ساز به شمار می‌آید (همان، ج ۶، ص ۴۲). بخش عظیمی از سعادت و تباهی ملل و کشورها با نوع حضور زن در اجتماع پیوندی عمیق و اصیل دارد. زن می‌تواند مبدأ تمامی سعادت‌های یک ملت باشد و برکات و جودش ارزش‌های والای انسانی و استقامت یک جامعه را پی‌ریزی کند، خلاف این مسئله نیز امری بدیهی و طبیعی است (همان، ج ۷، ص ۳۳۹). چنان‌که امام در این باره می‌فرماید «نقش زنان در عالم از ویژگی‌های خاصی برخوردار است. صلاح و فساد یک جامعه از صلاح و فساد زنان در آن جامعه سرچشمه می‌گیرد. زن یکتا موجودی است که می‌تواند از دامن خود افرادی به جامعه

۱. «ان اکرمکم عندالله اتقیکم» (سوره حجرات، آیه ۱۳)

تحویل دهد که از برکاتشان یک جامعه، بلکه جامعه‌ها به استقامت و ارزش‌های والای انسانی کشیده شوند و می‌تواند به عکس آن باشد.» (همان، ج ۱۶، ص ۱۹۲)

اعتقاد راسخ امام (ره) بر نقش سازنده زن در جامعه نگرش متفاوتی را نسبت به زن شکل داد که این طریق نگرش از ثمره تابناک اندیشه‌های آن حضرت می‌باشد. امام (ره) در اغلب سخنرانی‌های خود زنان را دوشادوش مردان قرار می‌دهد و از آنان دعوت می‌کند که با هم جامعه اسلامی را آباد کنند (همان، ج ۶، ص ۲۹۹ و ۵۲۱). و همچنان شاهد آن بودیم که زنان پایه‌پای مردان در جهادهای سازندگی (همان، ج ۱۲، ص ۲۷۵) و نهادهای اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، نظامی، اقتصادی (همان، ج ۱۲، ص ۱۵۹) و همچنین در دوران دفاع مقدس در جبهه‌ها و پشت جبهه‌ها (همان، ج ۱۴، ص ۲۰۴ و ۳۵۵-۳۵۶) تلاش‌های پرثمری از خود به یادگار گذاشتند. نقش بنیادین زن در نهضت اسلامی و حیات جوامع از دیدگاه امام فراتر از نقش مردان بوده است و آن را در بیانی زیبا چنین ابراز می‌دارند: «شما بانوان اثبات کردید که در صف جلو هستید شما اثبات کردید که مقدم بر مردها هستید، مردها از شما الهام گرفتند.» (همان، ج ۶، ص ۳۵۸).

۳. مقام زن در خانواده در اندیشه امام (ره)

قطعاً خانواده سالم علاوه بر این که می‌تواند محل مناسبی برای آرامش اعضای آن باشد، توانایی در رشد و پرورش نیروهای مفید برای پیشبرد جامعه از همه نظر را نیز دارا می‌باشد. بر همین اساس خانواده بهترین محل تلاقی ویژگی‌های مکمل زن و مرد است و پیوند این ویژگی‌ها در یک نظام هماهنگ می‌تواند تعادل روحی و روانی را برای کلیه اعضا به ارمغان آورد و در مجموع مصالح همه افراد خانواده را تأمین کند. این تعادل بهترین توشه در راه پیمودن مسیر کمال است.

در این راستا امام (ره) سخنان جامعی را در زمینه خانواده و نقشی که زن می‌تواند در مقام مادری و مسئولیت تربیتی فرزندان در خانواده داشته باشد در جمع‌های مختلفی که با حضور بانوان داشتند ایراد فرموده‌اند: «نقش خانواده و خصوصاً مادر در نونهالان و پدر در نوجوانان بسیار حساس است... اساساً تربیت از دامن پاک مادر و جوار پدر شروع می‌شود و با تربیت اسلامی و صحیح آنان استقلال و آزادی و تعهد به مصالح کشور پایه‌ریزی می‌شود.» (همان، ج ۱۵، ص ۲۴۵)

و این که «زن مظهر تحقق آمال بشر است، زن پرورش‌ده زنانه و مردان ارجمند است، از دامن زن، مرد به معراج می‌رود، دامن زن محل تربیت بزرگ‌زنان و بزرگ‌مردان است.» (همان، ج ۷، ص ۳۴۱) و نقش حساس مادر در تربیت فرزند و اصلاح و فساد جامعه را چنین بیان کرده‌اند: «شما خانم‌ها شرف مادری دارید که در این شرف از مردها جلو هستید و مسئولیت تربیت بچه در دامن خوتان دارید. اول مدرسه‌ای که بچه دارد، دامن مادر است. مادر خوب بچه خوب تربیت می‌کند و خدای نخواستگه اگر مادر منحرف باشد، بچه از همان توی دامن مادر منحرف بیرون می‌آید. ... حرف مادر، خُلق مادر، عمل مادر در بچه‌ها اثر دارد. ... در مادری‌تان باید، بچه‌ها را تهذیب کنید... یک افراد صحیح تحویل جامعه بدهید. یک جامعه را صحیح کنید و اگر خدای نخواستگه عکس این معنا باشد، وزر آنها هم به عهده شما می‌آید.» (همان، ج ۷، ص ۲۸۳ و ۲۸۶)

امام با توجه به این که رهبر جامعه اسلامی بودند و در شرایط ساختار نوپای انقلاب کمتر می‌توانستند در کنار خانواده خود حضور پیدا کنند، اما به علت ارزشی که برای همسر و فرزندان، خصوصاً دختران خود داشتند در نامه‌هایی که خطاب به حاج مصطفی و سیداحمد می‌نوشتند سفارش حال ایشان را می‌کردند و یا حتی نامه‌هایی که امام مستقیماً برای همسر (همان، ج ۲، ص ۴۴۷) و دخترانشان (زهره و فریده مصطفوی) (همان، ج ۳، ص ۱۱، ۳۰، ۳۳ و ۳۴) نوشته‌اند، همه این مستندات بیانگر نگاه ارزشی امام (ره) به زن و جایگاهی است که زن در خانواده دارد.

در یکی از نامه‌هایی که امام خطاب به سید احمد در این رابطه نوشتند چنین سفارش شده است: «مادران گرچه همه نمونه‌اند لکن بعض آنان از ویژگی‌های خاصی برخوردارند و من در طول زندگی با مادر محترم تو و خاطراتی که از او - در شب‌هایی که با اطفال خود می‌گذرانند و در روزها نیز - دارم، او را دارای این ویژگی‌ها یافته‌ام. اینک به تو ای فرزند و به سایر فرزندانم وصیت می‌کنم که کوشش کنید در خدمت به او و در تحصیل رضایت او، پس از مرگ من، همان‌گونه که او را از شماها راضی می‌بینم در حال زندگی و پس از من بیشتر در خدمتش بکوشید.» (همان، ج ۱۶، ص ۲۲۵-۲۲۶)

این عملکرد امام در رابطه با خانواده خود نشانگر توجه ایشان به حرمت زن و استحکام خانواده به عنوان یک بنای مؤثر در جامعه است.

۴. امام و الگوسازی برای زنان

الگوپذیری یا قهرمان‌گرایی، از ویژگی‌های انسان است. انسان‌ها برای هم‌نوعان خودشان الگو می‌شوند نه برای غیر هم‌نوعان. بنابراین باید الگو از میان هم‌نوعان خود بجویند. در زندگی انسان نه تنها الگوی مطلق که مطلق الگو هم تأثیر دارد. الگو باید کسی باشد که محسوس و ملموس باشد، باید قولش را با گوش خود بشنویم و فعلش را با چشم خود بنگریم و تفریرش را مشاهده کنیم. و اگر معاصر ما نیست از منابع مسلم و قطعی سیره، سلوک و گفتارش را به دست آوریم. از راه و رسم او الهام بگیریم.

هر کسی نمی‌تواند الگو باشد. جای تردید نیست که همیشه شخصیتی می‌تواند تأثیرگذار باشد که کرامت و جود خود را شناخته و آن را پرورش داده است. خلق و خوی ویژه زنانه و احساسات لطیف جنس مونث و مسئولیت‌هایی که در نظام خلقت بر دوش او نهاده ایجاب می‌کند که زنان الگویی مطلق و اسوه‌ای بی‌بدیل از جنس خود داشته باشند تا بتوانند تمام آنچه عقول و عقلا از جنس زن انتظار دارند و قرآن و سنت نیز مؤید آن‌هاست در راه و رسم سیره اخلاقی، اجتماعی و خانوادگی او مجسم و تبلور یافته، بنگرند و به او تأسی جویند.

امام شخصیت‌های بزرگی را به جامعه زنان و حتی مردان معرفی می‌کردند، مانند دخت امیرمؤمنین (ع) زینب کبری (س) (صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۷۱؛ ج ۲۱، ص ۳۹۸؛ ج ۱۷، ص ۶۰؛ ج ۲۰، ص ۶۴؛ ج ۲۱، ص ۱۷۲) و همسر بزرگوار پیامبر (ص) حضرت خدیجه (س) (امام خمینی، ولایت فقیه، ص ۱۳۶) و مادر روح‌الله، صدیقه حورا حضرت مریم (س) (امام خمینی، کشف الاسرار، ص ۱۲۶) که رأس همه این بزرگواران، سرور بانوان دو جهان، کوثر قرآن، عطای خداوند سبحان، حضرت فاطمه زهرا (س) است. از منظر امام (ره) تمام ابعاد

وجودی که برای یک زن و حتی یک انسان متصور است در این حضرت جلوه کرده است و مقام روحانی و ملکوتی ایشان را در مناسبت‌های گوناگون ستوده‌اند و در مرتبه انبیا و اولیا الهی قرار داده‌اند.

بر اساس نگرش قرآنی امام یک زن می‌تواند تا آنجا پیش رود که به صورت الگویی جاودان درآید؛ آن‌چنان‌که یگانه الگوی عالم صدیقه کبری بود (صحیفه امام، ج ۲۰، ص ۶). اقدام حضرت امام در اعلام روز زن و معرفی الگویی برتر برای زنان مسلمان در روزهای آغازین انقلاب اسلامی، درایت و تیزی آن بزرگوار را نشان می‌دهد که در پاسخ به این نیاز روانی جنس زن به تصویر کشیده‌اند: «روز بزرگی است، یک زن در دنیا آمد که مقابل همه مردان است؛ یک زن به دنیا آمد که نمونه انسان است؛ یک زن به دنیا آمد که تمام هویت انسانی در او جلوه‌گر است. پس روز، روز بزرگی است. روز شما زنان است.» (همان، ج ۷، ص ۳۴۱)

امروز زنان ما باید جایگاه فراموش کرده خویش را به یاد آورند و بدانند که غرب نمی‌تواند الگویی باشد که آنها را به مقام اصلی خودشان برگرداند. بدون تردید زنان با شناختن سیره صدیقه اطهر (س) و با تاسی به آن جایگاه ناب خود را می‌یابند و همچنان ما شاهد این هستیم که امت اسلامی همواره زنانی تربیت کرده که شایسته است به طور نسبی الگو باشند و زن مسلمان معاصر از این الگوها کم ندارد؛ چرا که، از بستر تاریخ زنانی برخاسته‌اند که بشریت به وجود آنان افتخار می‌کنند و امت اسلامی از داشتن افراد بی‌شماری از زنان به عنوان الگو به خود می‌بالد؛ اما همه این‌ها باید به یک الگوی مطلق منتهی شود که کسی جز دخت والا گهر پیامبر (ص)، همسر امیر مؤمنان، و مادر حسین و زینب قهرمان و ام‌الکلتوم نام‌آور نیست.

۵. شأن زن در فعالیت‌های سیاسی

در مکتب انقلابی امام خمینی (ره) با اندیشه‌های به‌روز خود، به جایگاه زن در همه ابعاد چه در زمینه سیاسی، اجتماعی و کار و آزادی تأکید بسیاری داشتند. امام (ره) اعتقاد راسخی مبنی بر نقش سازنده زن به عنوان یک عنصر فعال در جامعه داشتند و معتقد بودند «صلاح و فساد» اجتماع در دست قشر زن وجود دارد (همان، ج ۱۶، ص ۱۹۲). و این موضوع را به شکل بسیار وسیعی در سخنرانی‌ها و عملکردشان به‌عینه مطرح فرموده‌اند.

زنان جامعه ما را که در قبل انقلاب، شاه و دست‌اندرکارانش به شکل «فریبا» (زیبایی‌نژاد، ۱۳۸۴، ص ۱۶۸) مطرح می‌کردند، بیشتر به این قشر با یک نگاه ابزاری نظر داشتند تا یک انسانی که می‌تواند در اجتماع و در سیاست حضوری فعال به عمل رساند و در این دوره برخی از زنان جز آلت لهو در کاباره‌ها و در مجالس دیگر شخصیتی بیش نبودند تا این‌که، با پیروزی انقلاب اسلامی و طرح اندیشه امام (ره)، جایگاه زن با شکل بسیار متفاوتی مطرح شد. ایشان زن را موجودی آزاد می‌دانند که با حفظ کرامت و عفت می‌تواند در جامعه حضور پیدا کند و خدمت نماید و این‌که زن می‌تواند از این لجن‌زار بی‌بندوباری و از حالت شیء بودن خارج شود و به شکل یک انسان واقعی با تمام بُعد انسانیت خود را نشان دهد.

امام (ره) در زمینه حضور سیاسی زن که می‌تواند در جهت اعتلای کشور مؤثر باشد فرمودند: «همان‌طوری که مردها باید در امور سیاسی دخالت کنند و جامعه خودشان را حفظ کنند، زن‌ها هم باید دخالت کنند و جامعه را حفظ کنند؛ زن‌ها باید در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی هم‌دوش مردها باشند. البته با حفظ آن

چیزی که اسلام فرموده است که بحمدالله امروز در ایران جاری است.» (همان، ج ۱۸، ص ۴۰۳-۴۰۴) و در جایی دیگر می‌فرمایند: «زن‌ها حق رأی دارند؛ از غرب بالاتر است این مسائلی که برای زن‌ها ما قائل هستیم. حق رأی دادن دارند، حق انتخاب دارند، حق انتخاب شدن دارند.» (همان، ج ۶، ص ۴۳۶)

به وضوح دیده می‌شود که چه تحولی سخنان امام (ره) از دوران انقلاب تاکنون انجام داده و فرهنگ‌سازی اندیشه امام در این عصر تا چه حد مؤثر واقع شده است؛ به طوری که زنان ما در همه عرصه‌هایی که مربوط به سیاست می‌شود چه در انتخابات، چه در مجلس و مسائل مربوط به سیاست‌های خارجی به عنوان یک عضو فعال در این عصر بوده‌اند و هستند.

یک نمونه از کارهایی که امام (ره) در اوایل انقلاب در رابطه با فعال‌سازی نقش سیاسی زن به طور عملی انجام دادند فرستادن خانم مرضیه حدیدچی دباغ همراه با هیاتی بود که نامه امام را به مسکو برای گورباچف بردند.

خانم دباغ خود در این رابطه چنین اظهار داشته‌اند: «آنچه مهم است برای زنان ما و باید یک هشدار باشد این که حضرت امام با یک ظریف‌کاری در انتخاب این که من و حضرت آیت‌الله آملی را انتخاب کرده بودند این را می‌خواستند اعلام بکنند که در جامعه اسلامی هر نقشی که قرار است ایفا شود باید زنان و مردان در کنار هم باشند و همدیگر را یاری کنند و در به ثمر رساندن خواسته‌ها و نیازهای مکتب‌مان، انقلاب‌مان، جمهوری اسلامی‌مان این نقش را هر دو گروه داشته باشند که با همراهی و همکاری هم مسلماً اثرات کافی و کاملی را خواهد داشت و به همین دلیل می‌بینیم که از بین آقایان یک نفر را انتخاب کردند و از قشر خانم‌ها هم یک نفر را، این هم برای زنان جامعه ما افتخارآمیز است. من امیدوارم ره‌آورد این سفر پیامی باشد برای زنان جامعه‌مان و حق امام را که به گردن‌مان هست بشناسیم و خودمان را از اندیشه‌های او بهره‌مند سازیم.» (تبیان، ش ۳۵، مصاحبه با خانم دباغ) و ما چه اندازه به مدد سخنان امام (ره) در مقایسه با کشورهای اسلامی از جمله، عربستان که زنان هنوز اجازه شرکت در انتخابات را ندارند و با کشوری مثل کویت که مدت زیادی نیست این اجازه را به زنان داده‌اند در رابطه با فعالیت‌های سیاسی زنان متفاوت بوده و از آن‌ها جلوتر هستیم.

۶. ارتقای ارزش زن در قالب حجاب

در جهان امروز، مخالفان پوشش، برای این که طرفداران و مبلغان مذهبی را به انزوا بکشانند و در نتیجه، دست خود را در تجاوز به حریم عفت زنان بازگذارند، وسوسه‌ها و شبهاتی را از قبیل حجاب مانع آزادی، کار، نشانه عقب‌ماندگی و... است را در ذهن زنان القا کرده و خواستار آن می‌باشند که خود زنان علیه شرایط موجود، احکام فقهی و الهی دین به قیام برخیزند (فصل‌نامه کتاب زنان، ش ۱۲، ۱۳۸۰، ص ۱۱۶).

امام خمینی (ره) به عنوان یک رهبر دینی حفظ عفت و داشتن حجاب را به هیچ عنوان مخالف حضور در اجتماع و نشانه عقب‌ماندگی نمی‌دیدند؛ بلکه فرمودند: «حجاب به معنای متداول میان ما که اسمش حجاب اسلامی است با آزادی مخالفتی ندارد. اسلام با آنچه خلاف عفت است مخالفت دارد و ما آنان را دعوت می‌کنیم که به حجاب اسلامی رو آورند. و زنان شجاع ما دیگر از بلاهایی که غرب به عنوان تمدن به سرشان

آورده است به ستوه آمده‌اند و به اسلام پناهنده شده‌اند.» (صحیفه امام، ج ۵، ص ۵۴۱) و در جایی دیگر می‌فرماید: «حجابی که اسلام قرار داده است برای حفظ آن ارزش‌های شماسست.» (همان، ج ۱۹، ص ۱۸۵) برداشت‌هایی که از بیانات امام می‌شود این است که حجاب برای زنان، عامل مصونیت زن از نگاه‌های هوس‌آلود و پیشگیری از تبدیل شخصیت و ارزش وجودی او به کالای قابل معامله در جامعه است. در سایه حجاب است که ارزش و شرافت زن محفوظ می‌ماند.

بعد از انقلاب زنان ما با حفظ حجاب وارد اجتماع شدند و در برابر بی‌عفتی‌های دوران شاهنشاهی شخصیت واقعی خود را یادآور شدند و در تظاهرات‌ها و نهضت انقلاب اسلامی با همان چادرها و پوشش اسلامی خود شرکت کردند و در پیروزی انقلاب نقش خود را نشان دادند. همه این‌ها نشان‌دهنده آن است که آزادی با حجاب عین آزادی است نه مانع حضور اجتماعی. و اگر امروزه عده‌ایی از روشنفکران ما حجاب را مساوی عدم پیشرفت در جامعه و عقب‌ماندگی زنان در جهان می‌بینند همه از تفکرات غلط آنهاست. اگر ما به نوع تفکرات و دیدگاه امام (ره) در مورد این مقوله بازگردیم و خواستار اعتلا و فرهنگ‌سازی این اندیشه‌ها باشیم مشاهده می‌شود که چه ثمراتی خواهد داشت. اگر جامعه ما تفکرات تمدن غرب را در مورد پوشش زن نادیده بگیرند به اصل جایگاه خود باز می‌گردند.

۷. جمع‌بندی

در جهانی که هر روز رو به مدرن شدن می‌رود و همه جوامع را خواسته یا ناخواسته در خود ادغام می‌کند و بیشتر افراد چه زن و چه مرد ناگزیر یا با هدف تعیین شده خود را در این سمت‌وسوی غایت‌گرایی دنیوی قرار داده‌اند، از خرد به عنوان ابزاری برای دستیابی به ثروت و قدرت استفاده می‌کنند. دیگر معقولیت، کرامت ذاتی، و... برای آنان معنایش را از دست داده و مقولات آرمانی و انسانی به گزاره‌های ذهنی بدل شده است. جامعه اسلامی ایران هم از این قواعد مدرن جهانی خود را مستثنی نمانده و در این وادی نوگرایی خود را ناگزیر می‌بیند.

امام خمینی (ره) به عنوان یکی از منادیانی که با قبول اصل مدرنیته و پیشرفت، نه شیوه منحصر تفکر غربی، درصد پیشبرد جامعه اسلامی ما به این سمت بودند، تا به همه جوامع ثابت کنند که اسلام مخالف هیچ‌گونه پیشرفت نیست و همه اعضای جامعه، توانایی آن را دارند که با حفظ اسلامیت خود، پیشرفت خود را در جهان نشان دهند.

در این رابطه امام استعدادهای مورد بی‌مهری قرار گرفته زنان را در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و... مورد توجه قرار دادند و در زمینه نقش‌آفرینی زنان در این عرصه‌ها سخنان گرانباری را در مناسب‌های مختلف ایراد فرموده‌اند، که بخشی از این دیدگاه‌ها در طی رهبری ایشان و قسمتی دیگر پس از رحلت آن حضرت به وسیله قانون و مردم فرهنگ‌سازی شده است. اکنون باید هدف را بر این قرار دهیم که اندیشه‌های امام را به عنوان یک فرهنگ در جامعه ساری و جاری کنیم. اگرچه امروز از مواردی که فرهنگ‌سازی شده بود کم‌کم فاصله می‌گیریم و به مدرنیته شدن منحصر به تفکر غربی روی آورده‌ایم که مخالف اندیشه‌های امام (ره) می‌باشد.

در روند توسعه جهان سوم بعضی از افراد جامعه ما با نادیده گرفتن اصول و مبانی دینی، تفکرات و اصول غربی را جایگزین آن کرده‌اند و در این حیطة با وجود پیشرفت‌های بسیار، برخی از افراد جامعه خصوصاً زنان در زمینه عفت و...، پسرفت کرده‌اند.

در پایان امید آن را داریم که دیدگاه‌هایی از امام که تاکنون فرهنگ‌سازی نشده است، به دست نسل امروز و آینده فرهنگ‌سازی شود و به اندیشه‌هایی که از آن دور افتاده‌ایم بازگردیم.

Archive of SID

منابع

- امام خمینی (۱۳۸۷)، آداب الصلاة، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی
- امام خمینی، کشف الاسرار، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- امام خمینی، ولایت فقیه
- زیبایی‌نژاد، محمدرضا و سبحانی، محمدتقی (۱۳۸۴)، درآمدی بر نظام شخصیت زن در اسلام، مرکز نشر هاجر.
- صحیفه امام، مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (س)
- فصل‌نامه کتاب زنان، شماره ۱۲، ۱۳۸۰
- مجله تبیان، شماره ۳۵، مصاحبه با خانم دباغ
- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی با همکاری مرکز مطالعات و تحقیقات فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، جایگاه زن در اندیشه امام خمینی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸

Archive of SID